

Stort funn av frimurerskatter

AV KJELL JUVETH JOHANSEN

Forskningsslogen har gjort et stort og viktig funn av verdifullt historisk kilde-materiale i Stamhusets kjeller i Oslo.

Samlingene er blitt døpt henholdsvis «Thorbjørnsen-samlingen» og «Ormestadsamlingen». Kristian Thorbjørnsen var tidligere Ordenens Historiograf. Han ga ut flere bøker, blant annet «St. Olai brødre» (Oslo, 1949) og «Den norske store landsloge 1891–1966» (Oslo, 1966). Han skrev også flere historiske artikler i tidsskriftet «Meddelelser fra Den Norske Frimurerorden».

Funnet består av flere tusen sider med historisk materiale som har ligget urørt i Stamhusets kjeller i over 50 år. «Ormestadsamlingen» etter M. Ormestad

vet vi foreløpig lite om, men innholdet er omfangsrikt og svært verdifullt.

«Thorbjørnsen-samlingen», som ser ut til å være Thorbjørnsens privatarkiv, består i hovedsak av korrespondanse, kildekrifter og artikler i forbindelse med forskning Thorbjørnsen har utført.

Noen av artiklene har vært publisert etter krigen og er kjent stoff. Andre deler av materialet inneholder hittil ukjente opplysninger om flere av våre broderforeningers første øyeblikk. Protokoller fra de aller første øyeblikk i Drammen, Sarpsborg og Fredrikstads broderforeninger finnes i samlingen. I tillegg finnes det kildekrifter fra 1700- og 1800-tallet. Det er blant annet funnet et originalt håndskrevet brev fra

ingen annen enn broder Niels Treschow, som gjelder et andragende om forfremmelse av tre brødre til Andreasfrimureriet. Brevet er stilet til Stormarskalk i den IX frimurerprovins i Stockholm, Wilhelm Bennet, i 1820.

Samlingen inneholder i tillegg en rekke originale avfotograferinger av diverse frimurerpatenter, gjenstander, brev og ritualer. «Thorbjørnsensamlingen» er digitalisert og er tilgjengelig gjennom Forskningslogen Niels Treschows forskningsdatabase, som har fått tilnavnet: «Arbien» – etter Norges første frimurer. En liste over innholdet i samlingen vil bli publisert senere.

Jespersen-kofferten

AV HELGE BJØRN HØRRISLAND

Her i vår fikk Ordenen besøk av en familie som under en loftsrydding hadde kommet over en koffert full av frimurerpapirer. De ville gjerne at vi overtok innholdet. Alternativet var å gå til pressen. Nå er innholdet kartlagt og kofferten har fått navnet «Jespersen-kofferten», etter opphavsmannen som var en meget ivrig embedsmann i Søilene i de første par etterkrigsår.

Nå er innholdet gjennomgått som foruten intern korrespondanse i Søilene, har en anseelig samling av frimurersanger. Det er både rituelle sanger og sanger til festbruk fra Jespersens samtid og helt tilbake til 1820-årene. Her er et litt fuktig eksempel kalt «Frimurer-Drikkevisen» begått av mitt bysbarn Lyder Sagen en gang i 1820-årene

da man fremdeles hadde evnen til å abbryte de rituelle arbeider for å få seg en forfriskning:

Mel: Diogenes vranten

*Hvor herlig, i broderlig lag
At sidde fortrolig tilsammen,
Og kaldes ved Hammerens Slag
Til Strubebefugtingens Gammen!
Hvor herlig, paa Mesterens Bud
At kaldes i Orden tilhobe,
Til Glasset at tømme heelt du,
Saa Ingen tør sidde og maabe.*

Sangmaterialet blir gjennomgått av FNTs kantor Thor Scott Hansen, for forvaring i en kommende avdeling for «frimurerisk sang og musikk» i det nyss opprettede Historiske Arkiv.

I dette nummeret

Stort funn av frimurerskatter	1
Jespersen-kofferten	1
Kirkerommet, sangen og musikken som integrert del av frimureriet	2
Murere - Sang paa olavs festen.....	2
Mysteriet i Dunkerque.....	2
Bugges bok fra 1907 tilgjengelig for nedlasting.....	3
Forskningsslogens program for 10-års jubileet i 2013.....	3
Hederstegnet	3
Ti anbefalte bøker innen frimurerisk forskning.....	4
Forskningssymposiet 2011 på DVD.....	4

Kirkerommet, sangen og musikken som integrert del av frimureriet

Da den gotiske kirkebyggestilen slo igjennom på 1100-tallet, ble kirkerommet vesentlig forbedret med tanke på musikkens funksjon og akustiske forutsetninger. Kirkebyggerne og musikerne tilhørte samme broderskap, og i byggegildene hadde sang og musikk en fremtredende plass.

AV THOR SKOTT HANSEN

«Societies of Freemasons», som førte tradisjonene videre fra byggegildene, grunnla i begynnelsen av 1700-tallet nye loger i England. Denne videre utviklingen medførte at mange frimurersanger og annen frimurermusikk ble komponert samtidig som det internasjonale frimureriet ble utviklet under 1700- og 1800-tallet.

Helt fra frimureriets begynnelse utgjorde sang og musikk betydningsfulle innslag i den frimureriske rituelle virksomheten verden over.

I England ble det på 1720-tallet startet musikkforeninger innen frimureriet, og det svenske frimureriet tok etterhvert mu-

sikken i sin tjeneste på ulike måter. Det kan for eksempel vises til konserter i St. Clara kirke i Stockholm, Maria Bebudelsesdag 1759, med kollekt til Barnhuset ved oppføring av Pergolesi: Psalm 113. Dessuten ble det «Langfredagskonserter» i Store Landslogen, til inntekt for Barnhuset, fra 1772. Disse konsertene fortsatte frem til 1900-tallet.

I Norge kan vi vise til tilsvarende ved Oslo Frimurer Sangforenings engasjement i forbindelse med barnehjemmet Orkerød, i Moss. Dette dokumenterer at frimureriet, fra sin tidligste begynnelse, har benyttet musikken som en integrert rituell del og som en kulturfaktor generelt.

Murere – Sang paa olavs festen

*Fra Østen gaaer Lyset, det hellige, ud,
kun herfra Du Straalen kan skue;
I Østen der blused' paa Alfaders Bud
Forsoningens himmelske Lue
Og ham, som bebuded' den kvægende Skin
har Mureren viet sit Arbeide ind.*

*Kong Olaf ble varm ved det straalende
Ljus,
og streed i Begeistringens Vælde,
At sprede det ud over Asernes Gruus
Blandt Norriges Dale og Fjelde.
Og Norriges Murere kaared' hans Navn
Til Pryd for et Tempel Fædrenestavn.*

*Op Brøde! med Sindets erkjendtlige Glød
Med Fædrenes mandige Styrke,
Vi sværge hverandre : i Liv og i Død
Den hellige Lue at dyrke ;
At engang den maa ved sit vitende Skjær
Til Lysets det Helligste lede Enhver*

Conrad Schwach
– skrevet en gang etter 1816

Mysteriet i Dunkerque

AV LEIF ENDRE GRUTLE

16. juli 1788 samlet brødrene i Dunkerque-logen «Amitié et Fraternité» seg for å feire at et av logens medlemmer hadde passert 50 år som frimurer. Jubilanten het Jean Bagge, og skulle etter eget utsagn ha mottatt de to første gradene i logen «St. James» i Aberdeen 28. februar 1738.

Mestergraden hevdet han å ha fått i «Dronthom» (Trondheim?) i Norge i 1740. Han fortalte også at han etter å ha flyttet tilbake til fødebyen Bergen i 1742 hadde fått flere høyere grader i en frimurersammenslutning som holdt til der. Etter et skipbrudd på kysten av Frankrike i 1745, havnet han så i Dunkerque. Her levde han resten av livet som respektert borger, og har på et tidspunkt sluttet seg til «Amitié et Fraternité», en loge som blir regnet blant de eldste innen det franske frimureriet.

Om Baggens opplysninger fra Norge er korrekte vil dette føre til at den tidligste frimurerhistorien her i landet må skrives om. Mangelen på andre kilder som

kan bekrefte Baggens påstander om tidlig frimureri i Trondheim og Bergen, peker imidlertid i retning av at historien hans ikke er sann. Det har heller ikke vært mulig å finne navnet hans i dokumenter hos den første logen i Aberdeen. En kan dermed spekulere på om Bagge urettmessig har tatt seg inn i logen i Dunkerque. Kanskje anså han logefellesskapet for å være en god anledning til å skaffe kontakter som kunne være nyttige i prosessen med å etablere seg på et nytt sted? Skipsforliset hans kunne brukes som begrunnelse for hvorfor han manglet nødvendig frimurerisk dokumentasjon, og det var på denne tiden utgitt flere avsløringer av frimurerritualer som ville forsyne Bagge med nok informasjon til at han kunne fremstå som frimurer fra Norge på en troverdig måte.

Vil du vite hvem som var den første norske frimurer, får du vite det under forskningslogens møte i Stavanger. Om du ikke har anledning til å være der, må du vente i spenning til neste utgave av Acta Masonica.

Bugges bok fra 1907 tilgjengelig for nedlasting

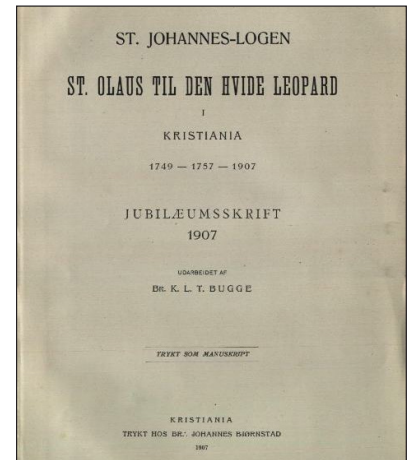
K.L. Bugges flotte bok: «St. Johannes-logen St. Olaus til den hvide leopard i Kristiania 1749-1757-1907», som jeg fikk anbefalt i vår Facebook-gruppe, viser seg å være tilgjengelig for gratis, lovlig nedlasting fra Nasjonalbibliotekets hjemmesider, da den ikke lengre er rettighetsbeskyttet.

AV JOACHIM SVELA

Selv om jeg ikke har kommet meg igjenom hele, er det tydelig en hovedkilde i norsk frimurerhistorie. Da den ikke er helt lett å få tak i håper jeg noen her får glede av i det minste å ha den digitalt. Teksten er da også søkbar!

Merk: Husk å sette «kvalitet» til «høy» (øverst på siden), før dere laster ned:

http://www.nb.no/utlevering/content-view.jsf?urn=URN%3ANBN%3AAno-nb_digibok_2006090400052

Forskningslogens program for 10-års jubileet i 2013

Programmet til Forskningslogen er klart for 2013 – det blir et spennende og omfattende jubileumsår.

AV KJELL JUVETH JOHANSEN

Lørdag 26. januar:

Vi begynner lorgeåret med et foredrag av Helge Bjørn Horrisland om Antifrimureri i Norge. Møtet holdes i Trondheim. Søndag 27. januar blir det et påfølgende besøk til Falstadsenteret i Levanger, et minnested og senter for menneskerettigheter.

Lørdag 6. april:

Blir det foredrag om frimurervennen til Hertug Karl, Jacob Wilhelm Tornérhjelm, og hans viktige rolle i utviklingen av Lær-lingegraden. Foredragsholder er Ulf Åsén. Møtet holdes i Bergen. Søndag 7. april blir det påfølgende lokalt program.

12.–14. april:

Arrangerer Forskningslogen loetur til Eckleff-symposiet i Kristianstad (S). Mer om dette neste utgave av Verba Masonica.

24.–26. mai:

Forskningslogen arrangerer loetur for inviterte (embetsverk, foredragsholdere og «de 27») til ICHF-kongress, York (GB).

Lørdag 7. september:

Er det høytidsdag og 10-års jubileum i Oslo. Foredragsholder Jørund O. Gustavsen foredrar over frimureren Niels Treschow (1751–1833).

25.–27. oktober:

Treschow-symposium i Oslo. Alle er hjertelig og broderlig velkommen til nok et Symposium. Få med dere mange spennende og interessant foredrag av kjente og ukjente foredragsholdere fra inn- og utland. Også denne gangen vil Symposiumet være tilrettelagt for ledsagere. Det blir felles taffel på lørdag kveld med musikk og underholdning. Sett av denne helgen allerede nå – en fin mulighet til å kombinere en tur til hovedstaden med et besøk i Forskningslogen. Vel møtt!

Hederstegnet

AV JØRUND O. GUSTAVSEN

Vår deputerte mester, **Helge Bjørn Horrisland**, ble på Landslogens høytidsdag, den 4. september, tildelt Den Norske Frimurerordens hederstegn av Ordenens stormester, Ivar A. Skar.

Begrunnelsen var hans nitidige arbeid med å få vårt arkiv og vårt bibliotek, som ble stjålet av nazistene under krigen, tilbake. Det var en virkelig høytidsstund for vår deputerte mester, såvel som for oss brødre i Niels Treschow.

Vår ordførende mester, Kjell Juveth Johansen, stiller seg selvsagt fremst blant gratulantene og understreker at det er en stor dag for Forskningslogen når dens deputerte mester får en så høythengende anerkjennelse for sitt frimureriske arbeid.

FORSKNINGSLOGEN
NIELS TRESCHOW

Postboks 506 Sentrum
0105 Oslo
Telefon: 22 47 95 00

E-post: sekr@treschow.dnfo.no

Hører du ikke noe fra oss?
Vi minner brødrene om å sende
inn sine e-postadresser til
sekr@treschow.dnfo.no

Forskningslogen Niels Treschow ble innviet i Ordenens Stamhus i Oslo den 1. november 2003. Logen er direkte underlagt Den Norske Frimurerordens Stormester.

Alle medlemmer av Den Norske Frimurerorden med III grad eller høyere kan bli korresponderende medlemmer av Forskningslogen. I tillegg har Forskningslogen 27 faste medlemmer, som utnevnes av Ordenens Stormester. En del av disse utgjør logens embedsverk. Det er også utnevnt æresmedlemmer.

Logens valgspråk er *Per scientiam ad certitudinem* (Gjennom kunnskap til visshet).

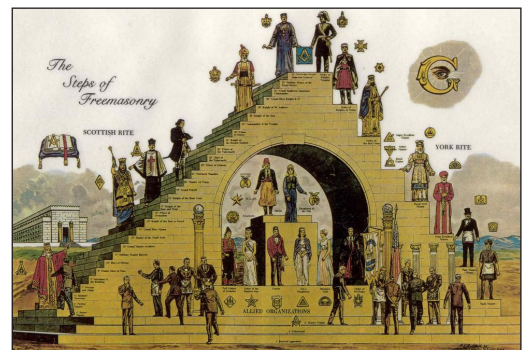
Logens våpenskjold er basert på Niels Treschows frimurerskjold som befinner seg i museet i Den Norske Frimurerordens Stamhus.

Visste du at...?

I gamle dager utelot man å skrive «loge», man benyttet i stedet følgende tegn: □ = loge.

F.eks:

«Arbejder bivaanedes i Aften af den besøgende Br. Mejers fra □ Grand Orient de Pensylvanie.»

Ti anbefalte bøker innen frimurerisk forskning

Etter en oppfordring på Forskningslogens gruppe på Facebook over hvilke norske bøker innen frimurerforskning som fortjener en plass på «ti på topp-listen», har følgende verker utpekt seg:

1. Bugge – Det danske frimureriets historie I-II
2. Bugge – Jubileumsskrift Leoparden 1908
3. Stephensen (red.) – Under St. Olai merke
4. AMS 12 – Helge Bjørns artikkel er en bok i seg selv ...
5. Martens – Oscar til de syv bjerge 1875-1925
6. Helsingeng (red.) – Stormesteren
7. Bugge - Om de Eckleffske akters oprindelse
8. Thorbjørnsen - Den norske store landsloge 1881–1966
9. Glad – Veritas Caritas Fiducia
10. Grevskott Larsen – Hundre år i bybildet

Takk til broder Leif Endre Grutle for forslaget.
Har du en bok eller artikkel å tilføye, ta kontakt.

Acta Masonica Scandinavica

Forskningslogens sekretariat har følgende utgaver av Acta Masonica Scandinavica tilgjengelig for salg: 6,7,8,9,10,11,12,13 og 14.
Pris per bok er: Kr. 250.- + porto.

Ta kontakt med Sekretariatet på e-post for bestilling:
sekr@treschow.dnfo.no

Forsknings-symposiet 2011 på DVD

Alle foredrag som ble holdt på Forskningslogens Niels Treschows symposium 2011 ble forevignet på film. Et utvalg av disse foredragene er nå tilgjengelig på DVD.

Bestill ved å sende e-post til:
dvd@treschow.dnfo.no

